

«Затверджую»
Директор НЕНЦ
Вербицький В.В.

Погоджено на
методичній раді НЕНЦ
«15» жовтня 2009 року

Умови проведення всеукраїнської акції «Годівничка»

1. Загальні положення:

Організацію та проведення Всеукраїнської природоохоронної акції «Годівничка» здійснюють Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, обласні, міські, районні центри еколого-натуралістичної творчості (станції юних натуралістів). Акція проводиться щорічно протягом вересня – квітня, починаючи з 2009 року.

2. Мета та завдання акції:

Акція започатковується з метою виховання ціннісного ставлення до біорізноманіття, проведення широкої просвітницької роботи та практичних дій з охорони та збереження орнітофауни.

Головними її завданнями є:

- • ознайомлення з видовим різноманіттям зимуючих птахів своєї місцевості;
- • надання учням знань з біології птахів, аспектів їх підгодівлі;
- • оволодіння методиками визначення, спостереження та обліку зимуючих птахів;
- • розвиток гуманного ставлення до птахів, мотивація до їх охорони.

3. Учасники акції.

До участі в акції запрошуються учні загальноосвітніх та гуртківців позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного напрямку, громадські екологічні об'єднання.

Участь в акції може бути індивідуальною чи у складі команди.

4. Етапи проведення акції.

I етап – вивчення орнітофауни своєї місцевості, складання каталогів птахів, визначення місць, де птахи зустрічаються найчастіше, виготовлення годівниці та заготівля корму.

II етап – розвішування годівничок та здійснення підгодівлі птахів.

III етап – проведення свята «Зустрічі птахів», на якому підводяться підсумки акції. Протягом всього часу проведення акції учнями ведуться спостереження за птахами, фіксуються результати спостережень. В процесі проведення акції можуть бути проведені масові заходи:

Серед учнів:

- * конкурс на кращу годівничку
- * конкурс на кращий малюнок, фотороботу, поробку
- * конкурс на кращий вірш, оповідання про птахів
- * конкурс на кращу листівку про зимуючих птахів

Серед вчителів, керівників гуртків

- конкурс на кращий сценарій свята зимуючих птахів;
- конкурс на кращу розробку заняття про птахів.

В рамках акції проводиться Великий зимовий облік птахів.

Матеріали обласної акції у вигляді протоколів та коротких інформаційних довідок надсилати на адресу НЕНЦ:

Київ -74, Вишгородська, 19, до 15 квітня (щорічно).

5. Підведення підсумків та нагородження переможців.

Для підведення підсумків всеукраїнської акції створюється журі. Відповідно до протоколу рішення журі найбільш активні учасники акції відзначаються грамотами та безкоштовними путівками до Всеукраїнського табору «Юннат». Крайні методичні розробки будуть опубліковані.

Інструктивно-методичний лист до проведення акції «Годівничка»

Однією з найбільш розповсюджених груп теплокровних тварин є птахи. Вона налічує близько 8600 сучасних видів, в Україні – близько 360 видів.

Птахи мають дуже велике наукове, виховне й естетичне значення. Вони є об'єктами наукових досліджень, моделями для вивчення біологічних процесів, чудовою прикрасою лісів, полів, лук, – невід'ємною, складовою частиною рідної природи.

Урбанізація та руйнівні катаклізми 20 ст. значно зменшили чисельність пташиного населення, хоча сучасна людина, як і раніше, потребує товариства пернатих друзів. Тому на сьогодні досить гостро стоїть питання охорони птахів.

Охороняти треба не тільки рідкісних і зникаючих птахів, а й усіх птахів, у тому числі й тих «шкідливих», яких у минулому винищували. У природі немає так званих безумовно шкідливих птахів. Пристосовуючись до умов існування, птахи можуть вступати в тимчасові суперечності з потребами людини. Отже, вирішуючи долю тих чи інших птахів, треба враховувати всі особливості їхнього життя, переглянути всі форми взаємовідносин між ними і людьми, для того, щоб в умовах сучасного науково-технічного прогресу знайти можливість зберегти світ пернатих не тільки для нинішнього, а для майбутніх поколінь.

Перша й основна умова для дійової охорони птахів – збереження в порівняно сталому стані їхніх місць гніздування і кормової бази.

Друга, не менш важлива умова збереження птахів – підгодівля птахів у несприятливий час, оскільки для птахів голод – одна з основних причин загибелі взимку. Зимові та весняні снігопади, обледеніння, природні вороги призводять до загибелі великої кількості птахів. Вміло організована підгодівля сприяє не лише виживанню птахів, а також подальшому їх закріпленню на гніздових ділянках.

Підгодівлю птахів займаються всі, кому небайдужа доля птахів. Але не всі, на жаль, знають, як правильно організувати підгодівлю птахів.

Підгодівля птахів проводиться в три етапи.

1-й етап триває на протязі вересня-жовтня. У природі ще багато кормів, але птахів привчають до певних ділянок, де в майбутньому буде проводитися підгодівля. У цей період даються різноманітні корми (насіння соняшника, гарбуза, проса, крихти білого хліба), один раз на добу в невеликій кількості. Одночасно проводиться заготівля кормів для зимової підгодівлі птахів. У цей же період проводять висаджування горобини, калини, бузини деревоподібної чорної, ялівця, степової вишні, жимолості татарської, обліпихи, глоду, бересклету, шипшини для створення кормової бази для птахів в майбутньому.

2-й етап – основний, проходить протягом листопада-лютого. Найбільшої підтримки від нас чекають комахоїдні птахи: синички, повзики, пищухи.

Серед найпоширеніших кормів, що можна використовувати для підгодівля птахів взимку можна назвати:

- насіння соняшника (несмажене) дуже люблять снігурі та синиці. Можна трохи розтовкти його пляшкою чи качалкою;
- насіння коноплі – люблять усі зерноїдні птахи;
- овес – їдять вівсянки та чубаті жайворонки;
- просо, пшоно – найулюбленіша їжа для вівсянок, жайворонків, синиць та горобців;
- насіння кавунів – корм для синичок та повзиків;
- насіння дині – всі птахи полюбляють;
- крихти сухого білого хліба (чорний не можна ні в якому разі) – корм для багатьох птахів;

- сире несолоне сало, сирі чи варені кістки – улюблені ласощі синиць;
- ягоди горобини і бузини – улюблені ласощі дроздів;
- насіння ясеня – ласощі для снігурів;
- насіння бур'янів (лобода, кропива, кінський щавель) – корм для всіх зерноїдних птахів.

Підгодовля проводиться щоденно. Корм бажано закладати в годівниці в одні і ті ж години. Якщо птахи не підгодовують більше тижня вони залишають цю ділянку і перелітають в інші місця.

Водоплавні птахи підгодовуються зерном пшениці, гороху, проса, рапсу безпосередньо біля водойм з розрахунку 200 г на одну особину. Корма бажано висипати на мати з соломи чи очерету.

При всіх типах підгодовлі біля годівниць треба розмішувати пісок, дрібний гравій, гальку, особливо в болотистих місцевостях. Там, де поблизу немає водойм, встановлення напувалок – дуже вдалий засіб для приваблювання птахів.

3 – етап підгодовлі триває протягом березня – квітня. Весняні снігопади та похолодання небезпечні особливо для тих видів птахів, що прилітають рано: шпаки, жайворонки, білі пліски, горихвістки-чорнушки, строкаті мухоловки, вільшанки. Птахи виснажені під час міграцій, до того ж у них триває передгніздова линька. В цей період, крім звичайних кормів до раціону можна включити личинок борошняного хрущака (розводять штучно), личинок реп'яхової молі (міститься в насінні реп'яхів), мотиль.

По закінченню сезону підгодовлі територія біля годівниці перекопується, посипається вапном з метою дезінфекції.

Годівниці

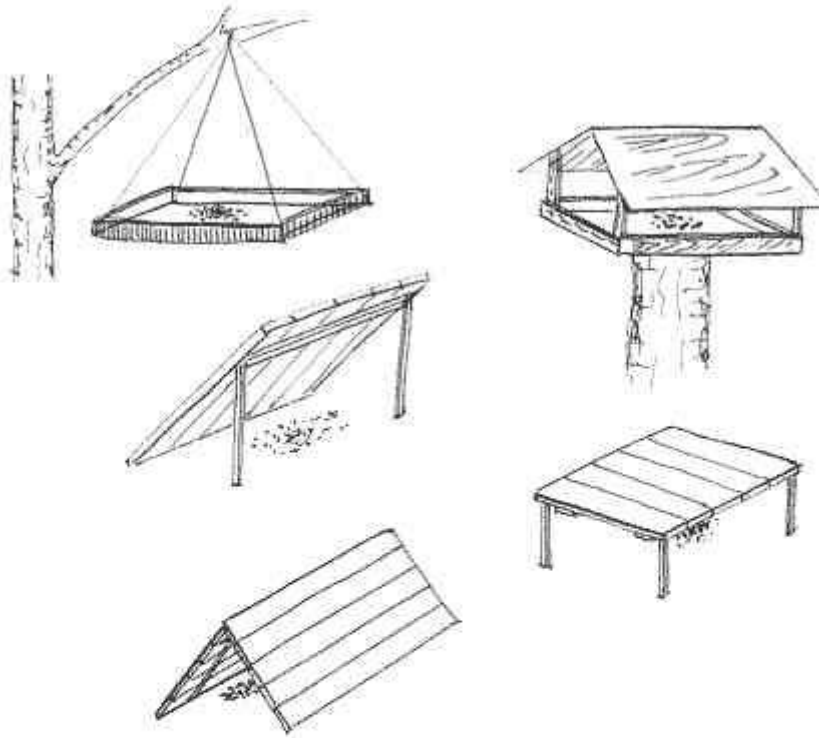
Конструкція годівниці не має суттєвого значення для успішної підгодовлі птахів, важливіше щоб в ній постійно знаходився прийнятний для птахів корм. Годівниці бувають відкритого та закритого типів.

* Найпростішої годівничкою є звичайна фанерна дощечка з бортами 3-5 см, її краще чіпляти під якимось навісом. З метою більш раціонального використання кормів краще робити годівниці з дахом.

* Годівниці -автомат зручні у користуванні, оскільки в них корм, в міру поїдання птахами, досипається. Годівницю – автомат можна зробити з пляшки.

* Годівниці -курені . Деякі птахи взимку годуються на землі. Це кільчаста горлиця, посмітюха, вівсянка звичайна, сіра куріпка. Цим птахам годівниці встановлюють на землі. Для цього робиться плескатий дах розмірами 1,5х1,5м або 2х2 м. або у вигляді куреня, відкритого з обох боків на випадок небезпеки. Якщо випадає великий сніг, територію біля такої годівниці присипають половою, соломою, корою.

ГОДІВНИЦІ ВІДКРИТОГО ТИПУ

ГОДІВНИЦІ ЗАКРИТОГО ТИПУ

